

De opkomst van de teacherpreneur

Teacherpreneurs: ondernemende docenten die lesgeven en zich daarnaast inzetten voor goed onderwijs. Hoe? Dat loopt nogal uiteen. Waar de ene docent een gat in het onderwijs dicht door een digitale tool te ontwikkelen, houden andere leraren zich bezig met beleid, de ontwikkeling van een nieuw curriculum of het coachen en verbinden van collega-docenten. Eén ding hebben ze hoe dan ook met elkaar gemeen: lesgeven is en blijft hun core business.

DOOR RENÉE CONRADI

Docenten zijn de spil van goed onderwijs. Als geen ander weten zij waar leerlingen, collega's en het onderwijs in het algemeen behoefte aan hebben. Waar de kansen liggen om het onderwijs beter te maken. Teacherpreneurs, leraren die nog een andere 'ondernemende' rol op zich nemen naast het leraarschap, hebben in dat opzicht een voorsprong op onderwijsprofessionals van buitenaf. Pleitbezorgers van het teacherpreneurschap zijn dan ook van mening dat docenten zowel binnen als buiten het klaslokaal een voortrekkersrol kunnen vervullen - juist omdat ze voor de klas blijven staan. In tegenstellingen tot de vele top-down onderzoeken en hervormingen die het Nederlandse onderwijs rijk is, dragen teacherpreneurs een creatieve en innovatieve bottom-up aanpak uit. Een aanpak waarbij de kennis die voortvloeit uit de relatie tussen docent en leerling centraal staat. Hun primaire motivatie zit in het dichten van gaten - niet in het genereren van extra inkomsten. Uiteindelijk draait het teacherpreneurschap dan ook om het cultiveren van een innovatieve onderwijscultuur.

Kennis bij docenten zelf

De feeling met leerlingen en lesgeven - wat werkt wel en wat werkt niet - is volgens teacherpreneur en biologiedocent Eugenie Zwanenburg (Veurs Lyceum) essentieel om het onderwijs structureel te verbeteren. Naast haar baan als docent ontwikkelde Zwanenburg het afgelopen schooljaar een science-curriculum voor het op haar school nieuwe vak Talentstromen. Een vak voor de onderbouw dat gericht is op de ontwikkeling van *21st Century Skills*. Onder andere sociale aspecten - zoals goed leren samenwerken - staan daarbij centraal. 'Wij vinden het belangrijk dat een leerling met iedereen kan samenwerken. Daarom hebben we er bewust voor gekozen om leerlingen van alle niveaus, dus van mavo tot gymnasium, bij elkaar te zetten. Een goed idee, maar als je voor de klas staat dan weet je dat je dat niet zo een-twee-drie voor elkaar krijgt. Het is hard werken om daar een functionerend geheel van te maken. De kennis om zulke dingen goed te kunnen doen zit echt bij docenten zelf', aldus Zwanenburg.

Minder voor de klas

Tijd is in het onderwijs in veel gevallen een beperkende factor. Veel teacherpreneurs gaan dan ook bewust minder voor de klas staan om meer te kunnen doen met hun kennis van de dagelijkse lespraktijk. Al blijven die werkzaamheden voor de meeste docenten ondergeschikt aan het docentschap. Zo ook voor Ragna Woodall, die naast haar baan als geschiedenis- en maatschappijleerdocent (Wateringse Veld College) actief is in het bestuur van Leraren met Lef. 'Voor alles ben en blijf ik docent. Ik sta vier dagen per week voor de klas, dat is mijn beroep. Maar wel heel bewust vier dagen, zodat ik één vrije dag per week kan investeren in Leraren met Lef. Ik zie het een beetje als vrijwilligerswerk ten behoeve van mijn professionele én persoonlijke ontwikkeling', aldus Woodall.

Punt van zorg

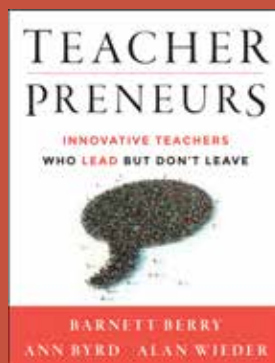
Toch is de intensieve werkdruk wel een punt van zorg. Zo kunnen niet alle docenten het zich veroorloven om naast hun baan te ondernemen. Ook is het een uitdaging om het docent- en ondernemerschap in balans te houden. De paradox van de ondernemende docent. Zwanenburg: 'Het is zwaar om je klassen goed te blijven draaien als je daarnaast zo aan het ontwikkelen bent. En ik verkeer in de positie dat ik ervoor kan kiezen om mijn

baan niet te groot te maken. Dat gaat lang niet voor iedereen op.' Volgens Zwanenburg willen docenten graag meewerken maar beschikken ze simpelweg niet over de tijd en middelen om dat te kunnen doen. 'Terecht stellen ze de vraag 'Hoeveel uur krijg ik ervoor?' Als het antwoord op die vraag 'Nou, eigenlijk geen' is dan ben je gauw uitgepraat.' Zwanenburg is ervan overtuigd dat er meer teacherpreneurs opstaan als er voldoende tijd en middelen beschikbaar zouden zijn: 'Dat is niet alleen voor 'ons' een verrijking, maar voor het hele Nederlandse onderwijs.'

Niet alleen de vis, ook de hengels

Dat het in het Nederlandse onderwijs ontbreekt aan tijd en middelen is niets nieuws. We 'watertrappelen', en volgens het veelbesproken McKinsey-rapport (2010) kunnen we alleen slagen maken door meer tijd vrij te maken voor de professionele ontwikkeling van de docent. Een voorbeeld daarvan is de 20%-regeling à la Google, waar werknemers een vijfde van hun tijd aan eigen projecten mogen besteden om zo *blue-sky thinking* - je niet laten beperken door bestaande praktijken of overtuigingen - te bevorderen. Een dergelijke aanpak verhoogt niet alleen de productiviteit binnen een organisatie maar doorbreekt ook de hiërarchische positie van de docent binnen het onderwijs. Docenten kunnen die tijd gebruiken om in te spelen op onderwijsproblemen of specifieke leerbehoeften. Maar ook om contact met andere docenten te onderhouden en *best practices* te delen. Volgens Woodall is dat laatste essentieel voor de toekomst van het teacherpreneurschap. 'Dat we (als teacherpreneurs, red.) niet alleen de vis geven, maar ook hengels waarmee andere docenten kunnen leren vissen. Ik hoop dat het ondernemende karakter van teacherpreneurs op die manier een onderdeel wordt van een soort nieuwe basishouding in het onderwijs.' ●

► Wil je meer te weten komen over de ervaringen van Eugenie Zwanenburg en Ragna Woodall? Ga dan naar onze website www.van12tot18.nl. Deze maand publiceren we daar interviews met verschillende Nederlandse teacherpreneurs. (Deze blogs verschenen eerder op de www.onderwijsvanmorgen.nl)

Teacherpreneurs: innovative teachers who lead, but don't leave

Dit boek vertelt het verhaal van acht Amerikaanse teacherpreneurs die zich ieder op hun manier inzetten voor een beter onderwijs. Daarbij worden niet alleen de succesverhalen gedeeld. Ook de beren op de weg komen aan bod en - misschien wel belangrijker - hoe die te trotseren. Daarnaast fungeert *Teacherpreneurs* als handboek voor docenten die meer willen doen met hun expertise van de dagelijkse lespraktijk. Het boek staat bol van de ideeën waar je als beginnende teacherpreneur mee aan de slag kunt. Ook bieden de auteurs per hoofdstuk een aantal opdrachten om je eigen rol als teacherpreneur vorm te geven - van ideeontwikkeling tot het succesvol delen van je projecten of gedachtegoed.

Barnett Berry, Ann Byrd & Alan Wieder (Jossey-Bass, 2013) €24,99